

Novi-Rod

A. ERNIGOI. 1922

Št.2.

List za
mladino

1922

NOVI ROD

izhaja v zvezkih po enkrat na mesec ter stane na leto 12 L, za pol leta 6 L, za četrt leta 3 L; posamezne številke so po 1 L.

Letna naročnina za inozemstvo: 15 L.

Izdaja „Zveza jugoslovanskih učiteljskih društev“
v Trstu.

VSEBINA:

Ivan Albreht: VEČER	Stran 17
Karel Širok: PETELINČEK	„ 18
Igo Gruden: SOLNCE ZAHAJA	„ 18
Fr. Milčinski: ZGODBE KRALJE- VIČA MARKA: Črni menih	„ 19
S. Šantel: ZIMSKA POKRAJINA (slika)	„ 23
Marija Kmetova: DUŠE SE JO- KAJO	„ 24
Alojz Gradnik: DVE ŽABI (Japon- ska pravljica).	„ 26
J. Ribičič: MEČ IN ZLATO	„ 28
Ivan Albreht: INDIJSKI PREGO- VORI	„ 28
POUK IN ZABAVA	„ 29
KOTIČEK MALIH	„ 31

Odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo se nahaja: v Trstu, ulica Fabio Severo štev. 25.

Upravništvo: Škorklja Sv. Peter štev. 62.

Tiska tiskarna „Edinost“
v Trstu.

IVAN ALBREHT:

Večer.

Duda, duda, duda,
zunaj burja huda
vije, cvili, piska
in na dver pritiska.
Rada bi se grela,
za pečjo sedela.

Bula, rjove, tuli,
z drevja mah pomuli,
strašno jezna vpije,
v skale se zarije.
Zdaj slovo že jemlje.
v kamenju zadremlje.
Se mi spat lezimo,
„Lahko noč!“ recimo.

□ □ □ □

KAREL ŠIROK:

PETELINČEK.

(Po briski narodni.)

Kje petelinček	Zre petelinček
vaš se mudi,	z mosta v vodó
da ne prepeva:	pa se spolakne,
kikeriki?	pade s soljo.
— Ni petelinčka	Sol petelinčku
danes doma! —	pade v vodó,
Kam pa je šel?	v vodi se zmoči
— V mesto po sol.	in raztopi,
Kdaj se povrne	a petelinček
zopet domov?	naš se jezi,
— Kadar prehodi	a petelinček
sedem bregov. —	naš godrnja,
	v hišo prišepa
Gre petelinček	brez blaga,
s culo domov,	v hišo prišepa
cesta se vije	brez soli —
preko mostov.	kikeriki!

IGO GRUDEN:

SONCE ZAHAJA....

Od obzorja tja do Trsta
preko morja zlata cesta...
pônji dva konjička gresta,
pa sta le dva drobna ptička,
sta dva pisana čolnička.

V Trstu nepregledna vrsta
hiš, palač — pri strehi streha...
zlata okna polna smeha,
v enem oknu naša Nada —
Nada bi v Benetke rada.

FR. MILČINSKI:

ZGODBE KRALJEVICA MARKA.

13. Črni menih.

opet je slavil kraljevič Marko svoj krstni dan, šibila se je svetla miza pod jelom in pilom, okoli so sedeli gostje slo-viti in siromašni, vsi enako čaščeni, vsi enako postreženi, in veselje je vladalo po vsem belem dvoru.

Pa se pripodi skozi grajska vrata jezdec, turški je bil vojak, ne prahu ni stebel s sebe, le koj pred kralje-viča Marka, da mu izroči pismo.

Kraljevič Marko je lomil pečat, razgrinjal pismo, ga bral in prebral, pa je pogledal svojo verno ljubo in je vzdihnil.

Pa vpraša verna ljuba: «Odkod ti pismo, moj gospodar? Da bi v ognju izgorelo! Ni prvič, da ti prihaja, ali je prvič, da nad njim vzdiseš.»

Odgovori ji Marko: «Kliče me svetli car na vojno z mrko arabsko zemljo, da mu vodim hrabro četo. Nočem in ne smem, da mu odrečem. Ali svojo srečo puščam tukaj, tebe in sina — kdo vaju bo čuval!»

In še jo je učil, kako naj sebe varuje in dete, ko ne bo njega. Iz belih dvorov naj ne stopa v prosto polje, težkih vrat naj ne odpira v trd-nem zidu. Nikar nikomur jih naj ne odpre drugemu nego njemu, kadar se vrne. Njegovo znamenje bo na bojnem kopju zlato jabolko; preko trdnega zida ji ga bo molel, po tem znamenju da ga bo spoznala.

Brisala si je solze Markova žena in ga zvesto poslušala. Poslušal pa je Markove besede tudi Minja, gospodar iz Kosturja, ki mu je junaško oko ves čas viselo na milini Markove gospodinje.

Gostje so vstali, poljubili so se z gospodarjem in se poslovili, kralje-vič Marko pa je pokoren presvetlemu carju zapustil svoje bele dvore in v njih svojo mlado srečo in odjahal se vojskovat v mrko arabsko zemljo.

Že se je pletla vojna tri dolga leta, Marku se jih je zdelo devet, in je kazalo, še četrtega bo treba leta, da se zмага završi.

Pa se zgodi, da je kraljevič Marko tužen sedel pred šatorom, mile misli so mu begale tja v daljni Prilip, pa mu zacvrči nad glavo ptica lastovica in mu spusti na koleno drobno pisemce. Zacvrči in odleti.

Junak se je zavzel in obšla ga je zla slutnja.

Pismo je bilo od njegove verne ljube in je govorilo tako: «Duša moja, kraljevič Marko! Ali ne veš ali se ne brigaš, da so ti tvoji beli dvori oplenjeni? Mrtva ti je majka, tvoja ljuba zarobljena. Najino dete, malo, prelubo, ne vem, ali je živo ali mrtvo. V oblasti sem Minje Kosturanina. Z zvijačo se je ukradel v tvoje trdne dvore, zlato jabolko na bojnem kopju mi je molel preko zidu in govoril tvoj glas, da sem mu odprla. S silo me je odvedel v Kostur, v trdni svoj grad. Pred gradom mu rase žolta

naranča, pod njo sedi tvoja verna ljuba, solze lije krvave, vanje pomaka pero, da ti piše to pismo.»

Kraljevič Marko je pismo prebral in ga nesrečnik razumel, pa je stopil pred svetlega carja. Ni še izpregovoril besede, že ga je vprašal car: «Kaj ti je, hrabri Marko, da ti je prepadel junaški obraz?»

«Kako mi ne bi, gospodar», je odgovarjal Marko. «Tri dolga leta — zdi se mi, da jih je devet — se vojujem zate v mrki arabski zemlji. Tačas pa mi je doma Minjo od Kosturja oplenil bele dvore, pogubil sivo majko in odvedel verno ženo. Moj zlati edinec, mali, prelubi, ne vem, ali je živ ali je mrtev. Odloči, gospodar, ali me osvetiš ti ali se osvetim sam.»

Svetlemu carju je bilo žal hrabrega junaka in mu je govoril: Ne toguj in ne toži, sinko! Od devetih pokrajin, najširnejših in najbogatejših, ti zapišem davek; majka ti je bila stara, sojena ji je bila smrt; pa ko si ob ženo, glej, deset imam hčera, vzemi si, katero si voliš! Vse, kar si izgubil, ti bogato nadomestim.»

Kraljevič Marko je zmajal z glavo: «Kaj mi hoče tvoj davek, krvavi pot se ga drži in bridka solza kmeta-siromaka — nočem, da bi me klel! In kaj mi je deset tvojih carskih hčera, ko živi in me kliče verna moja žena!» —

Še mu je dejal car: «Poznam Kostur grad. Tri leta sem stal pod njim z izbrano svojo četo, pa mu nisem videl niti vrat, kamoli, da bi ga zavzel. Trden je Kostur! Toda ako ne odnehaš, še leto dni mi verno služi, potem te pustim in blagoslovim in ti dam tristo svojih janičarjev, da si z njimi ogledaš Kostur grad in njihovega gospodarja.»

Mrko je zrl predse kraljevič Marko, ko je poslušal carjeve besede: «Ni mi do tvojega blagoslova, ni mi do tvojih janičarjev, na svojo desnico se zanašam in na svojo pravico.»

Ni več vprašal, ni več čakal, še tisto uro je zapustil carjevo vojsko in je šel in ni počival, da je prišel na Sveto goro med svete menihe. Ondu je prosil in so mu dali, da se je preoblekel v črnega meniha. Pod haljo pa si je pripasal okovano sabljo. Tako je odjahal, da je prijahal pred trdni Kostur, mrak je padal na zemljo.

Pred gradom je stala žolta naranča, pod narančo je sedela mlada sužnja, predla je svilo na zlato vreteno in zraven lila grozne solze.

Zarezgetal je konj, zdrznila se je mlada sužnja. Plahi pogled ji je begal na konja, od konja na bradatega meniha, od bradatega meniha nazaj na konja.

Črni menih jo ogovori: «Lepa gospa, uhitela me je tema, ustavila mi pot. Ali je moči, da nočim nocoj to noč v varnem tem gradu, ob beli zori odjaham naprej.»

Mlada sužnja je stopila pred gospodarja: «Gospodar, pred grajski prag je prišel in prosi črn menih, ali sme nocoj to noč nočiti v gradu?»

Minja, gospodar od Kosturja, je bil vesele volje. Ukazal je slugam in so sluge priskočili, da pomagajo svetemu možu s konja. Pa jim je branil črni menih: «Nikarte, mila moja deca, ne dotikajte se me, bole me stare kosti! Huda je bila ježa na konju kraljeviča Marka!»

Mlada sužnja je tiho zaihtela, beli roki je ovila konju okoli vratu, kakor bi se sloka kača ovila okoli debla v šumi.

Meniha pa so peljali v bele dvore, da se je poklonil gospodarju. Gospodar ga je posadil za bogato mizo, mlada sužnja mu je služila s hladnim vincem.

Služila mu je, a po bledem licu so ji lile neme solze.

Karal jo je Minja gospodar: «Kaj se upiraš, sužnja nesramna, kaj me tožiš, klevetnica, in me obrekuješ, svojega gospodarja častitemu gostu s svojimi solzami!»

Mlada sužnja je odgovorila: «Ne upiram se in te ne tožim, gospodar, le za kraljevičem Markom mi teko solze. Spoznala sem mu vilinskega konja šarca, ne vem, kje je poginil on, ki mu je bil šarec verni drug.»

Minja od Kosturja se je zavzel in je hitel in vprašal starca meniha: «Oče menih, odkod ti kraljevičev konj?»

Menih je odgovarjal: «Ob carjevi strani se je Marko hrabro bojeval v mrki arabski zemlji. Ni bila junaku sreča mila, težke je zadobil rane. Bolnega sem lečil v našem samostanu, umirajočega sem spravil z Bogom. Ni imel junak ne pare denarja, pa mi je poklonil šarca za pokoj svoje duše.» —

Minji od Kosturja so se zasvetile oči. «Skoči, sužnja», je velel, «na, ključ od skrinje, napolni čašo s cekini, podaj jo očetu menihu, da mašuje za blagor onega, ki je kraljeviča Marka ubil.»

Šla je sužnja in nasula zvrhano čašo žoltih cekinov, nudila jo je menihu, ali ni govorila, kakor je bil ukazal gospodar, ampak je dejala: «Na, črni menih, mašuj zame, da skoro sledim za Markom, mašuj za onega, ki ga osveti!»

Razljutil se je gospodar. Šinil je pokonci in udaril mlado sužnjo v blede lice, da jo je zalila rdeča kri. In še je drugič zamahnil z roko, ali jo je prestregla trda pest meniha: «Minja od Kosturja, tako se ne bije žena kraljeviča Marka!»

«Ni mu žena, ko ni več Marka!» je viknil Minja.

Črni menih si je z brzo roko snel brado, že je z drugo izpod halje potegnil damaščanko: «Še mu je žena, Minja od Kosturja, to ti pravim jaz, ki sem kraljevič Marko. Kje ti je sablja, da se braniš!»

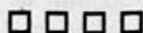
Bliskali sta se sablji, vriskalo je jeklo, tresel se je grad. Borila sta se za glavo in življenje, v junaškem boju je zmagala pravica in ubila krivico, zmagal je kraljevič Marko nad gospodarjem od Kosturja.

Pa je ukazal kraljevič Marko slugam: na deset konj so natovorili blaga, toliko ga je bil Minja od Kosturja uplenil iz Prilipa grada.

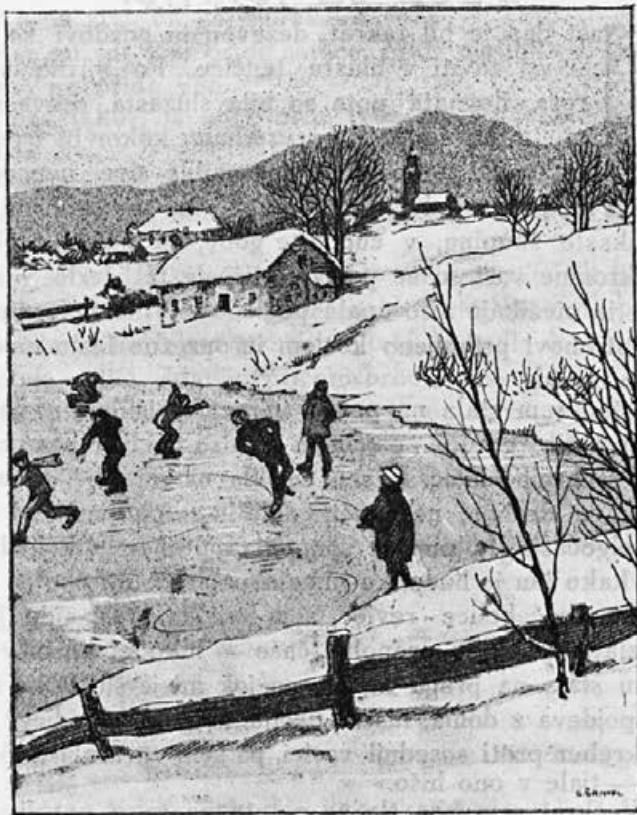
Proti belim svojim dvorom je jahal kraljevič Marko. V naročju mu je slonela verna ljuba, objemala ga je in se mu smejala a zraven je točila solze in rotila božje solnce: «Oj solnce, ti nebeški potnik, ki hodiš prek sel in mest, ali si videlo kje najino siroto, najinega sina edinca? Ali je gol ali je oblečen? Ali je bos ali je obut? Ali je gladen ali nahranjen? Ali je živ ali mrtev?» Zadremala je Marku v naročju verna ljuba, utrujena je bila od groze in solz in iznenadenja.

Prijahal je kraljevič Marko preko zelene gorice, že ga je daleč pozdravljali beli Prilip. Kar mu zastavi pot dečko, gologlav in bos, raztrgan in mršav: «Neznani junak, ali veš in mi poveš, ali še živi kraljevič Marko, kod hodi in kje biva?» Čula je glas in besede, že se je zdramila verna ljuba Markova, že je zdrsnila s konja in milovala dečka in ga dvignila k Marku: «Gospodar in sopro, glej svojega sina!»

Srečni so dospeli pod domače krove.

S. ŠANTEL:

Zimska
pokrajina.

Kdor ima kučmo
in kdor ni bos,
komur od mraza
ni zmrznil nos —
z nami gre rajat
na gladki led;
kdor je zmrzavec
in se boji,
v hiši vso zimo
naj prečepi!

MARJA KMETOVA:

DUŠE SE JOKAJO.

ust dan je bil takrat, deževen in gozdovi so bili mračni in vsi zaviti v lilaste tenčiče. Po njivah se je solzila rosa, ilovnata pota so bila sluzasta, drevesna debla črna, mrka in veje so vzdihale, kakor bi trpele neznosne muke. Po nebu so se motovile sive, neprodne meglice, se podile od severa na jug in se za hribi kupičile v ogromne črnike skupine, v čudovite gobe, da si čutil mokroto v njih. Vse kočice skromne vasi so se ponižno tiščale tal, lezle v dve gube in okna se mežè in mežikaje niso upala pogledati v nebo. Iz dimnikov se je valilo kakor strahovi prihuljeno k tlom in oprezno lezlo med hiše, da ti je jemalo sapo in vid.

Vsa žalostna sem stala na pragu in sem mislila na pajke, ki niso imeli več blestečih gradov - pajčevin, ki niso imeli solnca, ki bi jim kresalo bisere iz srebrnih tenčic. In sem mislila na mravlje, ki niso mogle v živem vrvenju na drobno, neskončno delo in so pač medlele v mokroti in zdehale od dolgočasja. In sem se spomnila metuljev lahkokrilih, metuljev-gizdalinčkov, kako jim je hudo, ko nimajo ne rož ne cvetja ne sladkih, opojnih poedin. In čebelice - revice, sem mislila, vsa ajda jim je odšla in cvetje in zlatih praškov prepolne čaše — nikoder jih ni več.

Tako sem stala na pragu in kar na jok mi je šlo in ko me je poklicala teta, da pojdeva z doma, nisem dejala nobene besedice. Ko sva bili zavili že navkreber proti sosednji vasici, pa sem vprašala teto, kam greva.

«Kropit — tjale v ono hišo.»

Kropit! Večkrat sem bila šla že s teto na tako pot in ni me bilo strah mrličev. A ta dan je bil vlil že toliko otožnosti vame, da nisem šla nič kaj rada v ono hišo. In mraz me je tresel, ko je zadišalo po smrti in so tako žalostno trepetale sveče krog odra, kjer je visoko zgoraj ležal Tomažinov stric, ki sem ga bila prav dobro poznala. Pokleknila sva s teto, a jaz nisem molila. Čudne, tuje misli so se mi podile po glavi. «Še zadnjič je oral njivo Tomažinov stric, zdaj leži in je mrtev in kar leži in leži. Je pokal z bičem, je priganjal vole, konje k delu, zdaj ne more več. Kako je to čudno — biti mrtev.»

Ko sva odhajali, sem še in še pogledala mirnega, bledega, kamenitega strica in zunaj sem dejala teti:

«Solnce bo pa še sijalo.»

«Seveda bo.»

«In tudi metulji pridejo še in čebele?»

«Seveda pridejo.»

A Tomažinovega strica ne bo več.»

«Tega pa ne bo več.»

«Ker je mrtev, kaj ne», sem povzela v mislih in dodala: «Kaj je to — mrtev?»

«Saj si videla. Ni ga več.»

«Saj je še.»

«Je še, a ne živi. Pa kaj vprašuješ to?»

«Čudno se mi zdi. Ker pride solnce, pride metulj, vse pride — a če je človek mrtev, ne pride več.»

«To je pač tako», je odgovorila teta, «s človekom je drugače. On ima dušo in ta živi.»

Duša, duša — saj sem se bila učila v šoli tudi o dušah, a v razum ni šlo in duša — to je bilo kar tako, beseda — in Bog in vice in pekel in nebesa.

Že nočilo se je, ko sva prišli domov in vsa zamišljena sem sedla k peči in tako težko mi je bilo, kakor skala mi je ležalo na prsih. In je mežikaje pogledala lučka izpod stropa in teta je sedla k mizi in šivala, jaz pa sem strmela v luč. Zdaj je pričelo brneti v svetiljki, da sem vztrepetala in se strahoma ozrla proti vratom in potem vprašala teto:

«Kaj je to?»

«Kaj pa?»

«Tako čudno brni v svetiljki.»

«Duše se jokajo», je odvrnila teta in šivala dalje.

«Duše se jokajo? Pa kje so?»

«Vsepovsod hodijo in se jokajo.»

«Zakaj?»

«Pomoči prosijo.»

«Zakaj?»

«Ker trpijo.»

«Zakaj?»

«Če niso prav živele, kakor je Bog ukazal.»

Tako, to mi je bilo znano spet iz šole, da duša trpi po smrti, če je grešila v življenju. In zaprla sem se z večjo pazljivostjo v svetiljko in napenjala posluh. Zdaj je zabrnelo otožno - zamolklo, zdaj spet glasneje v cvilečem tonu in spet tako žalostno - globoko, v srce segajoče in dalje dalje, vsa dolga, žalostna pot trpljenja je drhtela in pojoče vzdihala v tem brnenju. In spomnila sem se Tomažinovega strica in sem dejala:

«In tudi Tomažinov stric se jokajo?»

«Bog ve — naj v miru počivajo», je odvrnila teta in se prekrizala.

Še dalje in dalje je šla žalostna pesem in v meni so se polnila do vrha vprašanja neznanih skrivnosti in že sem gledala duše, ki hodijo po sobi in jokajo in tarnajo in prosijo pomoči.

«Moliva», je dejala teta in sva molili in polagoma me je bil premočil zaspalec.

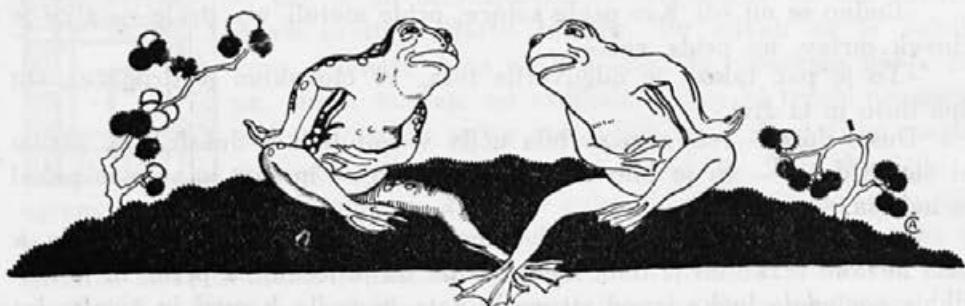
In še dolgo potem, ko so minuli že zdavnaj vsi ti časi, ki so bili mehki in dobri — Bog jih ohrani! — sem se spominjala čudnega brnenja.

In še danes, če poje v svetiljki, se domislim: «duše se jokajo», in žalostno mi je pri srcu.

ALOJZ GRADNIK:

DVE ŽABI.

(Japonska pravljica.)

Živeli sta nekdanj dve žabi. Ena je prebivala v nekem jarku, prav blizu obmorskega mesta Osaka, druga pa je živela v hladnem čistem potoku, prav blizu glavnega mesta Kioto. Obema je življenje postajalo dolgočasno in obe sta sklenili, da se podasta na potovanje.

«Kaj, če bi si ogledala enkrat obmorsko mesto Osako, to bi bila lepa sprememba», si je mislila kiotska žaba.

«Že dolgo je moja srčna želja, da bi videla cesarsko mesto Kioto, to bi bilo enkrat nekaj novega!» si je mislila osaška žaba.

Isti dan in isto uro sta se obe žabi odpravili na pot. Nikoli prej se nista videli in nista vedeli druga za drugo, tudi njiju rodbine so jima bile nepoznane in tuje. Potovanje je bilo silno težavno in le počasi sta merili dolgo cesto. Prav na sredi med obema mestoma je bila visoka gora, ki sta jo obe romarici morali prekoračiti, če sta hoteli doseči kraj njiju hrepenenja. Ali pot na goro je bila za obe grozno naporna. Zasopljene in izmučene sta prilezli na vrh.

Pri zadnjem koraku sta si stali nasproti. Začudenj sta obstali in boljščali ena v drugo z velikimi, izbuljenimi očmi.

Nekaj časa sta se samo gledali, potem sta pričeli govoriti.

«Odkod prihajaš in kam hočeš?» je vprašala osaška.

«Prihajam iz cesarskega mesta Kioto,» je odgovorila kiotska in nameravam v Osako. Odkod pa ti?»

«Iz Osake in hočem v Kioto,» je odgovorila osaška.

Tedaj sta se obe iz vsega srca zasmejali in od samega smeha sta pljusnili obe v travo. Tako sta ležali nekaj časa, potem sta zopet sedli in začeli se pomenkovati.

«Če bi ne bili tako majhni», je rekla ena, «bi videli od tu mesta, kamor sva namenjeni in bi precej vedeli, ali se izplača ta dolga, težavna pot.»

«Nekaj mi je prišlo na misel», je rekla druga. «Kaj če bi se postavili na zadnje noge in naslonili ena na drugo. Morda bi kaj videli.»

«Dobro, poskusiva», je rekla prva.

In postavili sta se na zadnje noge in se objeli s sprednjima nogama, da ne bi padli.

Tako sta stali pokonci in ena in druga je radovedno bulila v mesto pred se. Od velikega napora so jima noge in glava otrpneli. Ali če stojе žabe na zadnjih nogah, gledajo njih izbuljene oči nazaj, kaj ne? Trapasti žabi pa nista mislili na to.

Tako je osaška videla namesto tujega mesta svoje rodno mesto in kiotska žaba zopet svoje.

«Kaj vidim», je zaklicala osaška, «cesarsko mesto je prav takšno kakor moje rojstno mesto. Tudi potok tu spodaj je popolnoma enak mojemu. Če ne morem več videti, se ne izplača iti na tako dolgo pot. Rajša kar doma ostanem.»

Kiotska je bila istega mnenja. «Če mesto ne izgleda drugače, je popolnoma nepotrebno iti v tujino», je rekla.

Izpustili sta se in pljusnili zopet v travo. Potem sta se še nekoliko časa razgovarjali in se slednjič poslovili. Otresli sta sprednji nogi in jo urezali z velikimi skoki nizdol po hribu. Kako sta si želeli biti zopet doma!

Ali še vnukom svojih vnukov sta pripovedovali o svojem dolgem potovanju, kako bi bili skoro za vselej odšli v tujino in kako sta si Osaka in Kioto podobni ko jajce jajcu.

J. RIBIČIČ:

MEČ IN ZLATO.

red zdavnim časom sta se srečala meč in zlato.

Meč se je svetil in zlato je žarelo.

Pa ju je omamila zavist, da sta se začela prepirati.

«Kaj se šopiriš!» vzklikne meč. «Toliko vendar ne zmoreš kot jaz! Ako hočem, prebijem vsaka vrata, zlata li jeklena!»

«Kaj bi se bahal!» odgovori zlato. «Kar ti zbiješ, jaz popravim. In vrata, ki jih ti ne moreš zbiti, jaz odprem, pa če jih brani sto jeklenih mečev!»

«Mene se vse boji!» zavpije meč.

«A po meni vse hrepeni!» pravi zlato.

«Kamor pridem, izvabim solze!» trdi meč.

«A jaz solze posušim!» se zmagonosno posmeje zlato.

Meč pomolči osramočen, pa se domisli:

«Če zamahnem, prinesem smrt!»

Zlato zažari od sramu, pa premišljuje in premišljuje, a se ničesar ne domisli. Pa pravi: «Kaj bi se prepirala! Združiva se in ves svet bo najin!»

In od tega dne sta meč in zlato nerazdružljiva.

IVAN ALBREHT:

INDIJSKI PREGOVORI.

Dragulji trije so na svetu: voda, riž in lepi pregovori.

Kriv nauk je najhujša bolezen, najhujši sovražnik in najhujši strup.

Kdo se ne bi sam sebi zdel velik, ako gleda vedno navzdol? Vsi pa, ki dvigajo kvišku svoje oči, sami sebi revni se zde.

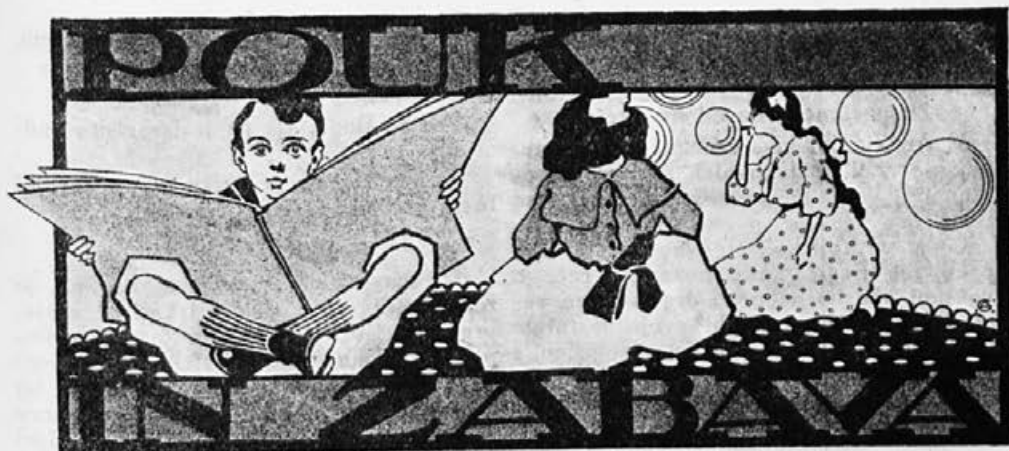
Najboljšim ljudem je mali vse žive dni sveta.

Kdor nam je ljub, ostane nam ljub, čeprav nam neljubo počenja —: kdo bi ne cenil ognja moči, čeprav mu uniči najdražje?

Modri je vsega vesel in povsod se blesti.

Zaradi resnice obstoja zemlja, zaradi resnice sije solnce, zaradi resnice veje veter — in vse temelji na resnici.

Kako se voli papež.

V starih časih je papeža volilo rimsko ljudstvo, duhovščina in škofje rimske okolice. Ker pa so bile te volitve združene s prepiri in nemiri, je Aleksander III. v letu 1160 odločil, da smejo voliti samo kardinali.

Ko je umrl papež Klement IV. l. 1268 so se sešli kardinali, da se zedinijo, kdo mu bodi naslednik. Dve leti so se pogajali, a zediniti se niso mogli. Že so se hoteli raziti, ne da bi bili izvolili papeža pa so oblasti zazidale vsa vrata palače kjer so se nahajali kardinali, tako, da ni mogel nobeden oditi. Ali vkljub temu si kardinali niso mogli izbrati cerkvenega poglavarja: eno leto so vstrajali v palači z zazidanimi izhodi.

Sedaj pa se je ljudstvo razjezilo in odkrili so streho palače, tako da so bil kardinali izpostavljeni vsem vremenskim neizgodam, razen tega so jim tudi dajali vedno manj hrane, dokler niso dobivali samo še kruh in vodo. Končno po treh letih, je bil izvoljen papež Gregor X. Izvolitev se je izvršila med grmenjem, bliskom in strašno ploho.

Gregor X. je videl v načinu svoje izvolitve migljaj božji in je vpeljal za vse poznejše čase podoben način volitev — konklave, kar pomeni: pod ključem.

V začetku so sestavljali za volitev male celice iz lesa, ki se je nalašč za to hranil v vatikanskih kletih — pozneje so kardinali bivali v zidanih celicah. Ko so vsi kardinali v svojih celicah, prispò še njihovi služabniki, zdravniki, brivci, kuharji, kovači, mizarji itd. — nato se

vrata zapro in nobeden ne sme več na prosto, dokler se papež ne izvoli. Samo v slučaju bolezni sme kardinal zapustiti vatican. A to se le redkokedaj zgodi. L. 1623. zaznamuje tak slučaj: 56 kardinalov je volilo papeža v najhujši vročini. Dvanajst jih je obolelo za malarijo in trije so zahtevali, da se jim dovoli proč.

Med tem ko so zaprti v celicah, smejo kardinali govoriti s poslaniki raznih držav.

Poslaniki gredo pogostoma h konklavu. Pri tem razvijajo veliko bahavost. L. 1758 je francoski poslanik šel proti Vatikanu v spremstvu 600 kočij; in nekoliko let pozneje je neki drug zastopnik Francoske izdal 70.000 frankov za svoj sprevod.

Kardinali volijo papeža z glasovnicami, na katerih je napisano ime kardinala, ki ga vsak želi postaviti za papeža. Ako dobi kdo dve tretjini glasov vseh navzočih kardinalov, je pravomočno izvoljen.

Ko pregledujejo glasovnice in če spoznajo, da ni nobeden dosegel dve tretjini glasov, tedaj zažgo v peči glasovnice in dodajo h temu še mokro slamo: iz Vatikanu se dvigne črn dim, ki naznanja svetu, da se izvolitev še ni izvršila. Če je kdo voljen, zažgo samo glasovnice, ki dajo bel dim.

Izvoljenega papeža vpraša najstarejši izmed kardinalov: »Ali sprejmeš volitev?«

In novi papež pravi:

»Ker je tako božja volja — sprejemem.«

Sedaj si izbere novi glavar cerkve še

ime in kardinal gre in oznani ljudstvu vest: Habemus pontificem! (Imamo cerkvenega poglavarja).

Najpoštenjši narod na svetu.

V Afriki živi rod črncev, ki jih imenujejo razni raziskovalci Afrike najpoštenjše ljudi na zemlji. Imenujejo se Bagri.

Če je pozabil kak trgovec v vasi, kjer prebivajo Bagri, kako neznatno reč, jo vaščani obesijo na prvo drevo izven vasi, češ: da takoj najde svojo lastnino, ko se vrne. Bagri trgujejo s soljo in s palmovim oljem. A pridelke ne prodajajo posamič, ampak vse oddajo svojemu glavarju, ki proda vse skupaj potujočim trgovcem. Izkupiček se potem enakomerno porazdeli med prebivalci, tako da prejme vsak enak del, četudi ni vsak enake množine pridelal. Ker pa dela vsak kolikor more, ni nobeden pri tem prikrajšan. Zanimivo je tudi, da trgovci plačajo takoj, kolikor glavar zahteva, ker vedo, da ne sprejme Bager več, nego je blago vredno. Ni se še dogodilo, da bi bil Bager koga osleparil. — Bager je skromen in zmeren ter ne pozna pomanjkanja.

Pri nas so ljudje povsem drugačni!

Čudna slika.

Slavni slikar Hogarth v Londonu je bil nekoč poklican k bogatemu, a skopemu plemenitašu. Tu je prejel naročilo naslikati na steno Izraelce, ki gredo čez Rdeče morje, zasledovani od Faraona.

Slikar je zahteval za to delo sto guinej, (angl. denar) a plemenitaš mu ponudi samo dvajset.

«Prav,» pravi slikar, «ker potrebujem denar, bom naslikal tudi za dvajset! A prosim, da mi izplačate to vsoto še predno začnem slikati.»

Plemenitaš mu vesel izplača dvajset guinej ter mu obenem izroči ključke dvorane, kjer bi naj bila naslikana domnjena svetopisemska zgodba.

Takoj drugega dne je začel slikar slikati. Pripeljal je s seboj pomagača in skupno z njim prebarval steno dvorane s temnordečo barvo. Nato je šel k plemenitašu in mu dejal: «Slika je gotova!»

Plemenitaš hiti v dvorano in se začudi:

«Kaj je gotovo? Kaj pomeni to?»

«To je Rdeče morje!» odgovori Hogarth.

«Rdeče morje!» se prestraši skopuh. «Kje pa je Faraon s svojimi vojščaki?»

«Je utonil z vojščaki vred!»

«Ali za Boga, kje pa je izraelsko ljudstvo!»

«Izraelci so pa že prišli na nasprotni breg,» se odreže slikar in odide.

Tu je prepovedano trkati!

Učitelja v neki vasi blizu Berlina, je zelo motilo, da so ljudje trkali na vrata, predno so vstopili: zaradi tega je prilepil na šolska vrata listek z napisom: «Tu je prepovedano trkati!» Vkljub tej prepovedi je nekdo nekega dne prav močno potrkal. Učitelj je naglo odprl vrata in spoznal v bežečem nagajivcu enega svojih učencev.

«Le čakaj!» si je mislil. «Jutri ti pa pokažem!»

Drugega dne je vladala v razredu velika napetost med učenci, ki so vsi vedeli, da je učitelj zasačil nagajivca.

Točno ob določeni uri vstopi učitelj, pokliče nagajivca pred se in vzame šibo v roke.

Učenec se mirno skloni, da bi prejel svojo kazen in učitelj mu privzdigne jopič, da bi ga našeškal. Pa kako se začudi, ko zagleda na hlače prilepljen listič z napisom:

«Tu je prepovedano trkati!»

V splošnem smehu je minila tudi učiteljeva nevolja in učencu je bila kazen odpuščena.

Naše slike.

Slikar Saša Šantel je naslikal za naš list zimsko pokrajino. Šantel je Primo-rec, v zadnjem času je živel v Pazinu, sedaj je profesor na ljubljanski tehnični šoli. Znan je kot najmarljivejši mladinski ilustrator. Njegove risbe so nežne in mehke. Ilustriral je pred leti knjigo «Veli Jože»; lepšega daru ni doslej morda še nobeden dal hrvaški mladini.

Razpis nagrade za najlepšo pravljico.

Kdor pošlje najlepšo pravljico, ki jo je spisal sam, ali pa jo je slišal pripovedovati, a še ni bila natisnjena, do 25. marca uredništvu, dobi kot nagrado najnovejšo, ilustrirano knjigo Levstikovih mladinskih pesmi in povesti, pravljica pa bo priobčena v «Novem Rodu».

Lokalna burja.

Ko se oznanja vernih dan,
se burja že oglašča nam,
in brije vedno noč in dan
čez hrib in plan.
Tako nam nekega je dne
spod Čavna burja privihrala,
da ubogo deco sém pa tje,
na tla je pometala.

Angela Slokar, učenka II. raz. 5. oddelka v Lokavcu.

Mladi vrabec.

Nekega dne pozimi, sem šla v prodajalno. Gredé sem našla mladega vrabca. Nesla sem ga seboj. Ko sem se vračala domov, mi je mladi vrabec sfrčal. Zelo sem bila žalostna.

Pertot Ljudmila
Trst-Sv. Jakob 7. razred.

Zimski dan.

Na dan sv. Treh Kraljev je pri nas prvič zapadel sneg. Buria, ki je prej razgrajala po naših ulicah, je utihnila. Le lahen, a zelo mrzel veter je pihal. Vse je overelo, vse je bilo mrtvo.

Listje je odpadlo in gola drevesa so štrlela navpik. Vsa zemlja je spala pod odejo kot mleko belo.

Ali glej, nekje je vendar nekaj veselja. Na strmem bregu je polno dece. Drsa se in kepa in če kakšen pade, se pobere, otrese ter spet teče po klancu navzgor. Oni ne vidijo bele pustinje. Njih srca so vesela in vriskajoča.

Po beli cesti pa stopa tropa mož. Z mrkim, skoro obupnim licem gledajo v

tla. V srcih jih peče! Peče jih zavest, da ne morejo prinesiti domov zaželenega zaslužka ter da morajo tako brezdelno hoditi okrog.

Rihard Kapun
Trst-Sv. Jakob 8. razred.

Predvečer sv. Treh Kraljev.

Na predvečer sv. Treh Kraljev, smo hodili po hišah in peli znano pesem iz Novega Roda, ki nam jo je napisala Alojzija Kurinčič. Seveda malo zaslužka je bilo, ker po vojni so ljudje razvajeni. Po nekod so nas pričakovali, a drugod so nas podili z metlo. Upam da prihodnje leto ne bo metle.

Vidmar Emil iz Rojana.

Kuhar žgancev.

Živel je Primož, doma nekje pri Skaručini. To je bilo še isti čas, ko so Turki hodili plenit na Slovensko. Neki dan so tudi Primoža ujeli, ter ga peljali v sužnost. Moral je z njimi do Carigrada. Tu ga je kupil nek bogat trgovec, ki je imel edinega sina. Prigodilo se je, da se sin oženi. Svojemu kuharju je zapovedal gospodar, naj pripravi vsa najboljša jedila, in še eno katerega Turki še niso nikdar jedli. Ubogi kuhar pa ni vedel kaj naj napravi. Primož ga vidi v tej veliki zadregi, ter mu reče: »Jaz bodem naredil tako dobro jed, da se bodo Turki kar čudili.« Ta je bil zadovoljen. Primož se začne sukati okoli ognjišča, in kmalu je bila dobra jed gotova. Bili so turščni žganci. Da jih pokusiti kuharju. Bil je jako vesel, da je napravil tako dobro jed. Prišel je veliki dan že-

nitovanja. Kuhar je nesel na mizo te dobre žgance in druga jedila. In res, svatje so se kar oblizovali, tako so jim ugajali žganci. Ko gospodar zve, da je Primož tako imeniten kuhar, ga določi samo za kuho žgancev. Nekega dne se je Primož posrečilo pobegniti. Prišel je na ladjo. Tam se je pohvalil, da zna kuhati žgance. Poslali so ga v Doževo palačo, v Benetke. Prej ga niso spustili od tam, preden ni navadil Doževega najboljšega kuharja kuhati žgance. Ta je bil pa jako pozabljen, ter čez noč pozabil kako se mešajo. Drugega dne se je pri mešanju zgostilo, in postala je polenta. Od tedaj kuhajo v Benetkah polento. Primožev prejšnji gospodar ga je iskal po vsem svetu. Čez nekaj časa je umrl, ker je rekel, da ne bo prej zaužil nobene stvari, preden ne ujame svojega nezvestega služabnika, da mu skuha žgance. Primož pa se je varno skrival. Kako so morali biti žgančki dobri!

Napisala po pripovedki svoje stare mame.

Nada Velkavrh
učenka V. razreda v Sežani.

Taščica.

Bil je nenavaden snežen zimski dan! Vsi smo se začudeni stiskali okrog peči! Kajti pri nas nismo vajeni, take hude zime. Tudi ptički so se skrivali in si iskali zavetja pred zelo hudim mrazom in snegom. In tako je prišla tudi na naše dvorišče drobna ptičica si iskat hrane, in zavetja. Neki mož, ki je pri nas delal, je napol zmrzlo ptičico takoj ujel in jo meni podaril. Pristrčno sem se zahvalil prijaznemu možu in tekkel veselo s ptičico v hišo. Bil sem ljubke živalice zelo, zelo vesel! Djal sem taščico v kletko, preskrbel jej hrane in vode. Žal pa je bilo moje veselje zelo kratko, ljubka živalica mi je poginila, ker sem jo djal v pretoplo sobo in ji vzel ljubo prostost!

Zdravko Repič
učenec III. razr. v Ajdovščini.

Povest o čudnem plesu.

Onkraj Pristave, tik ob cesti iz Radovljice v Kamno gorico, je postavljen lesen križ, star, da nihče ne ve, koliko. In kjer je postavljen ta križ, je stala hi-

šica. In dekleta so hodila plesat v to hišico. In plesala so cele noči.

Nekoč je vzela dekla domačo hčer s seboj, da bi ji delala družino in bi je ne bilo strah, ko bi se vračala ponoči domov. Druge so že plesale, ko stopita tidve v hišico. Dekla precej zapleše, deklica pa, ki je bila še bolj majhna, gleda, kako se vrte dekleta. Kar zagleda, da šviga plesalcu, ki pleše z deklo, kadar se obrne, ogenj iz ust. Jako se prestraši in pokliče deklo ven. Zunaj jo vpraša: »Povej, kako je to, da tvojemu plesalcu, kadar se obrne, šviga ogenj iz ust?»

Dekla se prestraši ko to sliši in naglo odide z dekličem domov. Pa je pritekel tisti plesalec za njima. »Pojdita nazaj!» jima reče ter ju s silo spravlja nazaj, a ti dve odgovorita: »Za nobeno plačilo ne greva nazaj!» Pa pokaže naposled plesalec na dekliča in spregovori: »Glej, samo ta te je obvarovala pred peklenskim breznom!» Tako izpregovori in izgine.

Pravijo, da ni bilo zjutraj ne duha ne sluha o majhni hišici ob cesti. In tako je rečeno, da so se dekleta, ki so plesala cele noči v tisti hišici, pogreznili v peklensko brezno, samo dekla in deklič sta bili rešeni.

Zapisala Petrič Ema
Dutovlje 4. š. leto.

Kakšna je naša krava.

Krava je žival, ki muka. Spredaj ima glavo, zadaj pa rep. Na vseh štirih koncih ima noge. Z repom pa ošfrkne deklo, kadar jo molze. Uhlje ima kosmate, ker je huda. Gleda pa debelo. Okoli nosa je obrita in mokra, ker nima nič robca, sicer pa je pokrita z dlako. V zgornji čeljusti nima zob, čeprav ni še stara. Jezik je tak kakor ščet. Na nogah ima po štiri parklje. Hodi pa samo po dveh, zadnja dva ima kar tako. Na vratu pa ima preveč kože, tako da od nje visi. Trebuh je kakor sod, ker vse po dva-krat poje. Telička ima tako rada, da ga liže. Če ga vzame mesar, se joče. Ako bi krava ne imela rogov in ne repa, bi bila jako koristna žival. Tedaj bi pač ne imela kosmatih uhljev.

Bucik Alojzij
učenec V. razr. v Rojanu.

Magična kvadrata.

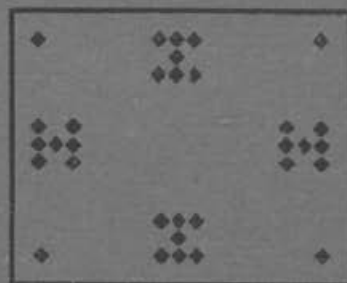
1	C	U
S	B	C
I	N	A

2	4	6
8	10	12
14	16	18

Razvrsti števila v desnem kvadratu tako, da dobiš v vseh vrstah vsoto 30. — V istem redu preloži črke v levem kvadratu, pa dobiš ime velikega čarovnika.

♦♦
Uganke.

(Postal Cesar Rudolf iz Rojana 5 r.)

32 steklenic

Neki viniki trgovec, ki je bil slep, je postavil na mizo 32 steklenic; da jih ne bi hlapec ukradel, je postavil steklenice na mizo tako, da jih je štel na vsako stran devet, kakor zgoraj narisano. Njegov hlapec, ki je bil zvit in kateremu je vino dišalo, je ukradel 12 steklenic in druge tako postavil, da jih je gospodar štel na vsako stran devet. — Kako jih je postavil?

Ko gre, je on, ko stoji, je ona.

Kadar je sit kriči, kadar je lačen molči. - Kaj je to?

♦♦

Razpis nagrade: Kdor reši vse naloge in uganke v tej številki do 5. marca in bo izkreno, dobi primerno nagrado.

Rešilec ugank: Ne pošiljajte rešitev v priporočenihih pisanih! Zadoštuje navadna dopisnica!

Rešitev ugank v januarski številki „Novega Roda“

Kvadrat.

1	14	12	7
8	11	13	2
15	4	6	9
10	5	3	16

Stolp:

1. Eva, a, Ana, C, mlaka, Ina, k,
gad, morje (Ivan Cankar)

Uganka:

Morje, ribe, ribič, mreža.

Vse uganke so rešili: Kranjc Vladimir in Dušan, Kočevar Amalija, Škilan Zorka, Runko Marija iz Sv. Jakoba pri Trstu. - Lukša Danica iz Proseka. - Kogej Emilija, Tušar Anica, Kogej Minka, Bratina Marija, Poljanc Antonija, Krapš Viktorija, Kogej Ladislava, Gruden Natalija, Šinkovec Josipina, Svetec Florijan, Zonta Rafaela iz Idrije. - Kuk Dora iz Tolmina. - Zora Hilurka iz Vrtojbe. - Tintu Franc iz Gor. polja pri Kanalu. - Škilan Josipina iz Katinare pri Trstu. - Kovačič Ivanka in Karolina iz Avč. - Simonič Hinko iz Barkovelj pri Trstu. - Cvetrežnik Peter, Gabrilek Edmund, Rutar Marija, Krivec Ciril, Štrukelj Viljem, Golja Peter, Taljat Jadviga, Valentič Andrej iz Sv. Lucije ob Soči. - Verša Viktor iz Devinščine. - Vida Bandelj iz Trsta. - Rudolf Tomšič iz Sovodenj.

Samo dve izmed ugank so rešili: Pertot Marij, Pertot Vida in Karel, Pertot Aleksij, Pogorelec Sergij, Martelanc Ernest, Starec Vojko, Krošel Egon, Piščanc Marta, Čok Anica iz Barkovelj. - Zafred Ljudmila, Jamšek Savo iz Trsta. - Pahor Natalija, Bezek Karmela, Turk Marija, Kukanja Vaher in Albin, Godnič Marica 35, Godnič Marica 3, Malič Judita, Budal Bruno in Olga, Slavec Angela, Mihalj Henrik, Krašnja Kristijan, Švara Danica, Buda Marica in Kristijan, Masten Pavla, Godnič Katarina in Ignac iz Komna. - Malalan Karel, Guštin Danilo iz Opčin. - Kosa Izida, Hlebec Stana, Šinkovec Marica, Pirc Branko iz Idrije. - Vilhar Davorin, Mazej Cvetana, Bizjak Ivan, Kranjc Kristina, Kraigher Breda, Inocente Vera in Ljudmila, Fidel Stanko, Čebulec Brunislava, Nepulžan Hinka, Flego Danica, Bajec Vekoslav, Pečenik Marija iz Škedenja. - Zafred Danilo iz St. Petra. - Sarđoš Stefanija, Sušteršič Ana iz Šempolaja. - Florijančič Danica, Klavžer Bogomir, Sattler Andrej iz Grahovega. - Breščak Stanko iz Sv. Križa pri Trstu. - Urbančič Branimir, Tusulin Cvetka in Vida, Čermelj Vladimir, Logar Viktor, Battigelli Marija iz Tolmina. - Kragelj Ivanka, Miklavčič Kristina, Škrt Milena iz Sv. Lucije. - Čoha Stanislava, Čibej Marija, Vidmar Justina, Blažko Alojz, Špacapan Bogdana, Čibej Pavel, Batagelj Kristijan, Soban Olga, Bolko Angela, Slokar Angela, Slokar Edvard, Batagelj Justina in Viktor, Furlan Alojzija in Marija, Čoha Jožef iz Lokavca. - Pirjevec Jožef, Gulič Mirko, Trampuž Josip, Guštin Danica, Štolfa Zorka, Čebulec Mirko, Štolfa Milica in Malči, Velkavah Nada iz Sežane. - Štibelj Pavla, Žeja Zorica, Nussdorfer Franc iz Šturij. - Tavčar Jožefa iz Proseka. - Sonce Vladi, Pirjevec Drago iz Kontovelja. - Sonc Vladko iz Koprive. - Zorec Zoran iz Senožed, Markovič Terezija iz Salimberga. - Tomišič Stanislav iz Dutovelj. - Pavlina Slabe iz Postojne. - Zubin Ernesta in Zuljan Viktorija iz Ricmanj. - Volk Karel, Volk Rudolf, Volk Marija, Jerkič Alojzij, Volk Karl, Hrobat Slavka, Boštjančič Zorka, Rustija Danilo in Mermolja Zdenko iz Dobravelj.

'Izžreban je bil Štrukelj Viljem iz Sv. Lucije ob Soči. Prejel v dar: Tintnik in peresnik.